

آرزو شیخ‌زاده
آموزگار پایه اول دبستان،
کارشناس ارشد روان‌شناسی

تجربیات پرستار و روان‌شناس

* چکیده

یادگیری مؤثر و پیشرفت تحصیلی به معنای تسلط بر مفاهیم درسی، توانایی حل مسئله، تفکر انتقادی و خلاقیت است. اما انگیزه دانش آموز در رسیدن به این اهداف نقش بسیار مهمی ایفا می کند. انگیزه نیروی محرکه ای است که پشت هر سفر دانش اندوزی وجود دارد. انگیزه نیروی قدرتمند است که می تواند اشتیاق به یادگیری و توسعه مهارت ها را در دانش آموزان ایجاد کند. این مقاله اهمیت راهکارهای ایجاد انگیزه را در دانش آموزان و تأثیر آن را بر پیشرفت تحصیلی آن ها بررسی می کند. در این مقاله ابتدا انگیزه تعریف و عوامل مؤثر بر آن در دانش آموزان بیان می شود. سپس راهبردهای متعددی برای تقویت انگیزه در دانش آموزان ارائه می شوند؛ از جمله ایجاد محیط یادگیری مثبت، تعیین اهداف واضح، ارائه یادگیری شخصی سازی شده و تشویق به مشارکت فعال. سپس تأثیر انگیزه بر پیشرفت تحصیلی، با تأکید بر حضور و مشارکت بهتر، توسعه شناختی بهبود یافته، افزایش اعتماد به نفس و خودکارآمدی، بهبود مدیریت زمان و عادت مطالعه و موفقیت تحصیلی بلندمدت بررسی می شود.

در نهایت، اهمیت ایجاد انگیزه در دانش آموزان به عنوان یک عامل کلیدی در پیشرفت تحصیلی برجسته تأکید و تأثیر آن بر توانایی دانش آموزان در رشد شخصی و حرفه ای او بیان می شود. به امید اینکه با انتقال راهکارهای ارزشمند ایجاد انگیزه، دانش آموزان بتوانند بهترین نتیجه را در مسیر تحصیلی خود به دست آورند.

انگیزه در دانش آموزان
رهیافت هایی برای تقویت

انگیزش

انگیزه دانش آموزان سنگ بنای یادگیری مؤثر است. وقتی دانش آموزان انگیزه دارند، احتمال مشارکت فعال، بهره وری از یادگیری و ایستادگی در برابر چالش ها بیشتر می شود

کلیدواژه ها

پیشرفت تحصیلی، یادگیری شخصی سازی شده، مدیریت زمان

در عصر حاضر، تحصیل و یادگیری از عوامل کلیدی پیشرفت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جوامع شناخته می‌شوند. از این رو، توجه به بهبود روش‌ها و راهکارهایی که به دانش‌آموزان کمک می‌کنند با اشتیاق و انگیزه به یادگیری بپردازند و در تحصیل پیشرفت کنند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (پیشداد و همکاران، ۱۴۰۰). یادگیری مؤثر و پیشرفت تحصیلی به معنای تسلط بر مفاهیم درسی، توانایی حل مسئله، تفکر انتقادی و خلاقیت است. اما در رسیدن به این اهداف، انگیزه نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. در این مقاله، راهبردهایی که مریمیان و والدین می‌توانند برای نهادینه کردن و حفظ انگیزه در دانش‌آموزان از آن‌ها استفاده کنند، به طور عمیق بررسی می‌شوند.

* اهمیت انگیزه

انگیزه دانش‌آموزان سنگ بنای یادگیری مؤثر است. وقتی دانش‌آموزان انگیزه دارند، احتمال مشارکت فعال، بهره‌وری از یادگیری و ایستادگی در برابر چالش‌ها بیشتر می‌شود (پیشداد و همکاران، ۱۴۰۰). دانش‌آموزان تشویق شده از کنجکاوی، خلاقیت و تفکر انتقادی تجسم بیشتری دارند و این به ایجاد محیطی پویا و جذاب برای یادگیری کمک می‌کند. انگیزه در دانش‌آموزان یکی از عوامل بسیار حائز اهمیت در فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی آن‌هاست. اهمیت انگیزه در دانش‌آموزان به این دلایل قابل توجه است:

- / ترغیب به تلاش و کوشش: زمانی که دانش‌آموز انگیزه دارد، بیشتر تمایل دارد به مشق‌ها و تمرین‌ها بپردازد و وقت و انرژی لازم را به یادگیری اختصاص دهد.
- / افزایش تمرکز و توجه: دانش‌آموزان با انگیزه، بهتر قادر به تمرکز روی فعالیت‌های یادگیری خواهند بود و از پرت شدن توجه خود جلوگیری می‌کنند.
- / افزایش تحمل در برابر چالش‌ها: آن‌ها ترجیح می‌دهند کوشش کنند در مواجهه با مشکلات ناامید نشوند.
- / تقویت خودپنداره و اعتماد به نفس: وقتی دانش‌آموزان به دستاوردهایشان افتخار می‌کنند و به خود اعتماد دارند، با انگیزه‌تر به فعالیت‌های یادگیری می‌پردازند.
- / تحقق اهداف تحصیلی: دانش‌آموزان با انگیزه بهتر می‌توانند اهداف خود را تعیین کنند و با تمرکز بر آن‌ها به سمت دستاوردهای بزرگ‌تر حرکت کنند.
- / یادگیری پایدار: انگیزه موجب می‌شود دانش‌آموزان به صورت مداوم به یادگیری بپردازند؛ حتی پس از اتمام دوره‌های تحصیلی. آن‌ها به عنوان یادگیرندگان مستمر به دنبال افزایش دانش و مهارت‌های خود خواهند بود (دادفر،

* تجربه‌های انگیزه‌بخشی معلم

دانش‌آموز وقتی به حرف‌های معلمی گوش خواهد داد که آن معلم توانسته باشد در ابتدای کار با او ارتباط خوبی برقرار کند. در این حالت، به دانش‌آموز ثابت شده است که آنچه یاد می‌گیرد برایش مفید است. دانش‌آموز با شوق بیشتری در کلاس حاضر می‌شود و با دقت بیشتری به تدریس معلم گوش می‌دهد و او انگیزه ایجاد می‌شود. ایجاد انگیزه و نشاط در دانش‌آموز کاری است که به تمرین و برنامه‌ریزی منظم معلم نیاز دارد. هدف آموزگاران در کلاس به طور عمده بر انگیزه‌های درونی دانش‌آموزان است. ابتدای سال می‌توان با انواع تشویق‌ها و محبت‌ها رضایت خاطر آن‌ها را فراهم کرد، ولی بعد از مدتی، با تمرکز بر عوامل درونی انگیزش، می‌توان بازده کار را بالاتر برد.

روش‌های معلمان در ایجاد انگیزه و نشاط در دانش‌آموزان متفاوت است، ولی چند روشی که ما پیشنهاد می‌کنیم و امکان به کار بردن آن‌ها در اکثر کلاس‌های درس وجود دارد و رضایت معلم و دانش‌آموزان را فراهم می‌کنند، عبارت‌اند از:

- / برای موفقیت و پیشرفت دانش‌آموزان پاداش تهیه کنید. مثلاً یک بخش از کلاس به عنوان نماینده انتخاب شوند و یک زنگ آزاد داشته باشند.
- / سعی کنید پس از آزمون‌های کتبی و شفاهی، نتایج کار آن‌ها را بگویند و با انواع طرح‌های تشویقی، جایزه‌های نفیس و غیرنفیس تشویقشان کنید.
- / به منظور افزایش حس کفایت، اعتماد به نفس و مسئولیت‌پذیری، از آن‌ها بخواهید به دوستان خود آموزش دهند و به آن‌ها مسئولیت‌های گوناگون بدهید.

انگیزه‌بخشی مناسب می‌تواند بر مشارکت و تعامل فعالانه دانش‌آموزان در کلاس درس بیفزاید و نه تنها عملکرد تحصیلی را بهبود بخشد، بلکه اثربخشی فرایند یادگیری را نیز افزایش دهد

میان درس ها و مسائل مربوط به زندگی ارتباط برقرار کنید.

با ایجاد جلسه های بحث و گفت و گو، فرصت تفکر و اگر اوسپس اظهار نظر در جمع را به دانش آموزان بدهید.

در روش های تدریس، گاهی از دانش آموزان بخواهید ارائه درسی داشته باشند و قسمتی از درس را به دوستانشان آموزش دهند.

از تجربه های تحصیل و موفقیت ها و شکست های خود و افراد سرشناس برای آن ها مثال بزنید. دانش آموزان از شنیدن داستان های بامزه و داستان های شکست افراد مهم زندگی شان، یعنی معلمان خود، استفاده می کنند.

سعی کنید پراثرتری و باشوق و لبخند در کلاس حاضر شوید، زیرا شور و اشتیاق مسری است و بچه ها معلم با نشاط و پراثرتری را دوست دارند.

در پوشش و لباس خود، از رنگ های شاد و طرح های زیبا و لباس هایی که هیجان و حال خوب شما را انتقال دهند استفاده کنید.

با دقت و حوصله به سؤال های دانش آموزان پاسخ دهید.

تمام تلاش خود را بکنید که علمتان را به روز نگه دارید. امروزه آشنایی با هوش مصنوعی از اولویت برخوردار است.

شما به عنوان معلم باید بتوانید دانش آموزان خود را متقاعد کنید به صحبت ها و آموزش های شما توجه کنند. یعنی در کلاس فقط معلم و سخنران نباشید، با غرور و تکبر صحبت نکنید و با دانش آموزان رابطه ای دوسویه و مفید داشته باشید.

وقتی از دانش آموزان می خواهیم در موارد گوناگون نظرات خود را بگویند، انگیزه آن ها برای حضور در کلاس درس و گوش دادن بیشتر می شود.

زمانی که از دانش آموزان می خواهیم درباره یک موضوع درسی تحقیق کنند و نتیجه تحقیق خود را برای هم کلاسی های خود بخوانند، آن ها با هیجان و انگیزه بیشتری مطالب را آماده و تلاش می کنند بهترین کار را تحویل دهند.

دادن فرصت مناسب برای کارهای گروهی، کارهای تحقیقاتی و ارائه آن ها در کلاس بر شادابی فضای کلاس و ایجاد انگیزه و نشاط در دانش آموز می افزاید.

یکی دیگر از مواردی که در ایجاد انگیزه و نشاط در دانش آموز و یادگیری او اثر دارد، دادن تکلیف های گوناگون و تکلیف های مهارت محور است. یعنی تکلیف باید به گونه ای باشد که یادگیری را در دانش آموزان تثبیت و تعمیق و آن ها را برای مهارت های اساسی زندگی آماده کند.

انجام انواع مهارت ها توسط دانش آموزان باعث می شود تکلیف از حالت حافظه محوری خارج شود و به سمت مهارت محوری سوق یابد.

انجام تکلیف مهارت محور به گفت و گوی بهتر و ارتباط پویا تر بین دانش آموزان نیز می انجامد.

همچنین، بسته به سن و سال دانش آموز، نوع ایجاد انگیزه می تواند متفاوت باشد. روش ایجاد انگیزه در دانش آموزان دبستانی و دبیرستانی متفاوت است، زیرا هر انسان در دوره های گوناگون نیاز مند نوع تربیت متفاوتی خواهد بود.

به عنوان معلم پایه ابتدایی در کلاس اول، استفاده از انواع بازی های آموزشی مهارت محور در هنگام تدریس به ویژه در فارسی، آموزش نشانه ها و الفبای فارسی، بر انگیزه دانش آموزان می افزاید و علاقه آن ها را برای یادگیری و گوش دادن به ادامه درس ترغیب می کند.

همسوز کردن زنگ های هنر و فارسی و ساخت انواع کار دستی خلاق در محوریت آموزش و تدریس باعث تحریک انگیزه و یادگیری در دانش آموزان می شود.

* بحث و نتیجه گیری

انگیزه به عنوان یک عامل مهم در فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی، تأثیرات بسیاری بر عملکرد دانش آموزان دارد.

انگیزه باعث افزایش تلاش و کوشش، تمرکز و توجه، تحمل بهتر چالش ها، حفظ تعهد به اهداف، ارتقای خودپنداره و اعتماد به نفس، یادگیری پایدار، عملکرد بهتر در آزمون ها و ارزیابی ها، و اشتیاق به یادگیری عمیق می شود (حیاتی و مهر و مقدم، ۱۴۰۰).

انگیزش دانش آموزان را می توان از طریق مجموعه ای از راهبردها تقویت کرد. ایجاد اهداف مشخص و معقول، تشویق به تفکر انتقادی، استفاده از روش های آموزشی جذاب، ارتقای روابط اجتماعی و تشویق به پرسش های پراکنده، تنها بخشی از راهبردهایی هستند که می توانند انگیزه دانش آموزان را تقویت کنند (Armstrong & Thompson, 2014). انگیزه بخشی مناسب می تواند بر مشارکت و تعامل فعالانه دانش آموزان در کلاس درس بیفزاید و نه تنها عملکرد تحصیلی را بهبود بخشد، بلکه اثر بخشی فرایند یادگیری را نیز افزایش دهد. با اجرای راهبردهای مناسب تقویت انگیزه، می توان به بهبود مستمر پیشرفت تحصیلی و پیشرفت تجربه تحصیلی دانش آموزان کمک کرد. به طور کلی، انگیزه در دانش آموزان یک عامل پیچیده است که بر عملکرد تحصیلی تأثیر بسزایی دارد. ترکیب عوامل داخلی مانند علاقه، خودپنداره و اعتقادها با عوامل خارجی مانند حمایت از والدین و محیط یادگیری، به شکل کلی تعیین کننده میزان انگیزه و پیشرفت تحصیلی هر دانش آموز است (احمدی، ۱۴۰۱).

معلمان و مدرسان با داشتن دیدی عمیق در این باره که دانش آموزانشان چه نیازها، علاقه ها و اهدافی دارند، می توانند راهبردهای انگیزشی مناسبی را پیاده سازی کنند. ایجاد محیط یادگیری مثبت، تشویق به خلاقیت و تفکر انتقادی، ارائه بازخورد مثبت و سازنده، و توجه به نیازهای هر دانش آموز، به افزایش انگیزش و در نهایت پیشرفت تحصیلی منجر خواهد شد. به عنوان نتیجه، توجه به انگیزش دانش آموزان به عنوان یک اولویت اصلی فرایند آموزش و یادگیری باعث خواهد شد تجربه تحصیلی آن ها مفرح تر و مؤثرتر شود (Pratiwi et al, 2020). با ایجاد ارتباط مثبت و مؤثر با دانش آموزان و اجرای راهبردهای تقویت انگیزش، می توانیم به آن ها کمک کنیم بهره وری و موفقیت تحصیلی خود را به حداکثر برسانند و برای آینده خود آماده تر شوند.

منابع

- احمدی، فرامرز (۱۴۰۱). راهبردهای نوین در تقویت انگیزه اولیا و دانش آموزان. هفتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روان شناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزش.
- پیشداد، موسی؛ محمدی، حسین؛ محمدی و مسلمی نیا، امیرحسین (۱۴۰۰). ساختار کلاس، انگیزه دانش آموز و پیشرفت تحصیلی. سومین کنفرانس ملی پژوهش های نوین در تعلیم و تربیت، روان شناسی، فقه و حقوق و علوم اجتماعی. شیروان.
- حیاتی، مهر؛ آیدا؛ مقدم، خدیجه (۱۴۰۰). ایجاد انگیزه و علاقه مند کردن دانش آموز به آموزش در کلاس مجازی با رویکرد روان شناسی، هشتمین کنفرانس بین المللی روان شناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی.
- دافر، سحر (۱۴۰۰). مشکل انگیزه مندی دانش آموزان در کلاس های آنلاین و تأثیر آن بر میزان یادگیری آن ها. تحقیقات مدیریت آموزشی.
- مظفری، امید (۱۳۹۹). ضرورت ایجاد انگیزه در دانش آموزان و تأثیر آن بر میزان یادگیری آن ها. سومین همایش بین المللی روان شناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی. همدان.
- Armstrong, S., Brown, S., & Thompson, G. (Eds.). (2014). *Motivating students*. Routledge.
- Drnyei, Z. (2018). *Motivating students and teachers*. The TESOL encyclopedia of English language teaching, 1-6.
- Jones, B. D. (2018). *Motivating students by design: Practical strategies for professors*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Petty, T. (2014). *Motivating first-generation students to academic success and college completion*. *College Student Journal*, 48(1), 133-041.
- Pratiwi, D. I., Putri, J., & Suhadi, A. (2020). *SHORT STORY AS A MEDIA FOR MOTIVATING STUDENTS IMPROVEMENT IN READING*. *Premise: Journal of English Education and Applied Linguistics*, 9(1), 30-14.